

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОГО ОБЛАСНОГО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ ЯК ВАЖЛИВОГО КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ОСЕРЕДКУ РЕГІОНУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті виявлено і обґрунтовано інноваційні форми діяльності Вінницького обласного художнього музею. Відзначено, що запровадження інноваційних форм і сучасних технологій у власну діяльність дозволяє музею залишатися в центрі уваги сучасного відвідувача.

Ключові слова: *Вінницький обласний художній музей, інноваційні форми, діяльність, проекти, мистецтво, екскурсія, відвідувачі.*

Abstract

The article has revealed and founded the innovative forms in the activity of Regional Art Museum of Vinnytsia. It is admitted that due to the introduction of innovative forms and modern technologies the museum has transformed its activity and has remained relevant to the contemporary audiences.

Keywords: *Regional Art Museum of Vinnytsia, innovative forms, activity, projects, art, guide tour, audience.*

Вступ

Тенденції розвитку культури і мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ Іт. зумовлюють переосмислення місця і ролі музеїв у сучасному світі. Згідно з принципами нової музеології, ці установи постають не лише сховищами культурно-мистецьких цінностей і науково-дослідними центрами, а й перетворюються на соціокультурні інститути, що задовольняють потреби сучасного суспільства і сприяють його розвитку. Для повної інтеграції в навколишнє середовище і максимальне залучення відвідувачів до своєї діяльності сучасні музеї застосовують інноваційні форми і методи роботи.

До таких установ належить і Вінницький обласний художній музей, діяльність якого відіграє вагомий роль у культурно-мистецькому житті регіону. В роботі музейної установи відбуваються трансформаційні процеси – музей, маючи потужний культурний потенціал і презентуючи мистецтво краю, намагається відповідати вимогам часу та вдосконалює і розширює напрями і види діяльності. З огляду на це, актуальним є дослідження особливостей функціонування і розвитку Вінницького обласного художнього музею в сучасних умовах, зокрема, аналізу інноваційних форм діяльності музейної установи.

Мета статті – виявлення і обґрунтування інноваційних форм діяльності Вінницького обласного художнього музею.

Результати дослідження

Вінницький обласний художній музей розпочав функціонувати у 1918 р. як відділ Краєзнавчого музею. Основу колекції відділу становили полотна з приватних зібрань польських магнатів Бжозовських, Грохольських, Потоцьких, Чарторийських та інших, які володіли маєтками на Поділлі. У 1987 р. відділ Краєзнавчого музею став самостійною структурою і було утворено обласний художній музей. Музейна установа розташована на території пам'ятки архітектури Вінниці – комплексу оборонно-фортифікаційних споруд XVII-XVIII ст. «Мури».

Зараз у колекції музею налічується 7315 експонатів XVII-XX ст. Експозиційний простір музейної установи становить шість зал, де представлено близько 300 експонатів, які демонструють

багаті мистецькі традиції минулого й сьогодення регіону. У музеї представлені твори живопису М. Баччареллі, К. Брюллова, Ф. Воувермана, Ф. Коновалюка, Ж. Лампі Старшого, Л. Майє, А. Маневича, О. Новаківського, В. Орловського, І. Репіна, Т. Ромбоутса, В. Тропініна та інших митців. Вагомою є колекція графіки XVIII-XX ст., представлена творами Д. Вольпато, В. Касіяна, Ж. Норблена, О. Орловського, Н. Орди, К. Тінті, К. Трутовського, Г. Якутовича та інших. Значну цінність мають музейні колекції народного декоративно-ужиткового мистецтва (вишивка, ткацтво, кераміка, писанка, витинанка, різьбярство, гута, розпис), станкового народного живопису, народної ікони [1].

У роботі музейної установи органічно взаємодіють традиційна та динамічна складові. Традиційна складова діяльності музею представлена усталеними функціями зберігання, колекціонування, показу музейних експонатів. Динамічну ж складову становлять інноваційні форми і методи діяльності музейної установи, на яких і зосереджено увагу в нашому дослідженні.

Основні види діяльності Вінницького обласного художнього музею – науково-дослідницька, науково-фондова, експозиційна, культурно-освітня, видавнича – характеризуються запровадженням інноваційних форм і методів.

На сучасному етапі розвитку музею удосконалюється художній і змістовний рівень експозиції. У сучасному музеєзнавстві експозицію розглядають як специфічну інформаційно-художню структуру, спроможну поєднувати художню і змістовну складові, а це поєднання, своєї черги, «впливає на оптимізацію можливостей експозиції в здійсненні всього комплексу властивих музею функцій, пов'язаних з презентацією його колекційного матеріалу» [6, с. 254]. Опираючись на вказане трактування, у Вінницькому обласному художньому музеї поєднуються два типи експонування – традиційний, що апелює до життєвого досвіду відвідувачів, і новітній, що впливає на емоційне сприйняття. Це означає, що в одному експозиційному просторі розміщені як предмети у вітринах і на стінах, так і експонати, що вільно контактують з глядачами. Окрім цього, яскравій презентації музейної експозиції сприяє використання сучасного експозиційного обладнання – візуальних, аудіовізуальних засобів, звукових посередників, освітлювального обладнання, екранів для проектора тощо. Застосування сучасних технічних досягнень у проектуванні музейної експозиції допомагає підвищити емоційну й пізнавальну цінність останньої й поглибити її сприйняття відвідувачами.

Сьогоднішній день зумовлює активне використання музейною установою сучасних комп'ютерних технологій у різних напрямках і видах своєї діяльності. Створено електронну базу музею, персонал музею веде різні картотеки, готує до видання каталоги, пише наукові публікації. Функціонує інтернет-сайт Вінницького обласного художнього музею <http://artmuz.org.ua/>, де викладається інформація про наявні експозиції та музейні об'єкти. Активно використовуються можливості соціальних мереж (Facebook, Youtube, Twitter), де анонсується проведення різноманітних заходів і проєктів, відбувається зворотній зв'язок між відвідувачами та персоналом музею.

Однією із важливих інновацій у діяльності музеїв в умовах сьогодення є створення в стінах цих установ мистецьких і науково-освітніх центрів. У Вінницькому обласному художньому музеї із 1993 р. функціонує Салон мистецтв, у діяльності якого відбувається поєднання різних видів мистецтва – живопису, графіки, музики, літератури. Тут проводиться цілий ряд мистецьких проєктів, що характеризуються різноманітністю форм – музичні вечори, виставки, творчі зустрічі, ділові переговори, арт-медіа акції. У заходах Салону мистецтв беруть участь відомі українські музиканти, художники, майстри. Відвідувачі залучаються до участі у дійствах, програмах, дискусіях. За 27 років свого існування Салон мистецтв став вагомим культурним осередком, відомим не лише в Україні, а й за її межами.

На базі Салону мистецтв Вінницького обласного художнього музею у 2009 р. було відкрито Молодіжний Арт-салон, основна мета роботи якого – залучення до виступів широкого кола молодих талановитих виконавців. Концерти, творчі вечори, музично-літературні програми, викликають велику зацікавленість широкої аудиторії [5, с. 257].

Нові форми культурно-освітньої діяльності реалізуються у Центрі музейної педагогіки Вінницького обласного художнього музею. Важливою сучасною формою культурно-освітньої діяльності, за допомогою якої колектив Центру музейної педагогіки здійснює виховну, естетичну, творчу функції у роботі з різними цільовими аудиторіями є діяльність музейних студій і

майстерень. Їхня робота ґрунтується на активному залученні аудиторії до співтворчості. Так, у Арт-студії музею відбуваються арт-класи з живопису та графіки, де відвідувачі оволодівають основами живопису та рисунку, опановують різні техніки малярства, копіюючи картини відомих художників. У майстерні «Hand made» відвідувачі знайомляться із різними жанрами декоративно-ужиткового мистецтва – вишивкою, писанкарством, петриківським розписом, бісероплетінням, квілінгом, декупажем, скрапбукінгом та іншими і беруть участь у створенні предметів цього виду мистецтва.

Однією із яскравих тенденцій у культурно-освітній діяльності музею є запровадження інтерактивних форм – ігри-квести, перформанси, театральні дійства, учасниками яких є відвідувачі музею. Це відповідає новому комунікаційному підходу, що сформувався у музеєзнавстві, згідно з яким відвідувач постає повноцінним учасником процесу комунікації, співрозмовником і партнером музею, а не пасивним отримувачем знань і вражень [6, с. 245].

Одним із пріоритетних інноваційних напрямків діяльності Вінницького обласного художнього музею є залучення людей із обмеженими можливостями до культурно-мистецьких надбань та акцентування інклюзії як наскрізного пріоритету розвитку суспільства. У вказаному напрямку музей успішно реалізує цілий ряд проєктів і заходів. Так, у Вінницькому обласному художньому музеї діє програма «Вектор доброчинності», в межах якої здійснюється робота із дітьми з інвалідністю та позбавленими батьківської опіки, із дорослими особами з обмеженими можливостями. Для цих аудиторій відвідувачів проводяться екскурсії, лекції-практикуми та майстер-класи з писанкарства, ліплення з глини, тістопластики тощо [4, с. 103].

Однією з важливих інноваційних форм у діяльності Вінницького обласного художнього музею, що сприяє популяризації установи в очах широких кіл громадськості, є активна співпраця із засобами масової інформації. Велика кількість мистецьких проєктів і заходів, що відбувається у музеї знаходить постійне висвітлення у регіональних ЗМІ.

Вінницький обласний художній музей бере активну участь у міжнародній проєктній діяльності. Так, у 2018 р. музейна установа стала партнером у Міжнародному проєкті «Мистецтво єднає країни», у рамках якого відбувалася презентація українсько-литовської виставки «Від Балтики до Бугу» [2, с. 52]. Цей мистецький проєкт є яскравою демонстрацією співпраці українських музеїв і митців з художниками з інших країн.

Важливою інноваційною формою діяльності Вінницького обласного художнього музею є запровадження маркетингових технологій. Це сприяє збільшенню відвідуваності музею, розширенню музейної аудиторії та поширенню інформації про музей серед широких кіл громадськості. Маркетингова стратегія музею реалізується шляхом співпраці музейної установи з іншими музеями, закладами освіти і культури, громадськими організаціями.

Отже, до інноваційних форм діяльності Вінницького обласного художнього музею належать: удосконалення художнього і змістовного рівня експозиції музейної установи, широке застосування сучасного експозиційного обладнання, що допомагає підвищити емоційну й пізнавальну цінність експозиції й поглибити її сприйняття відвідувачами; створення інтернет-сайту музею і активне використання можливостей соціальних мереж, що сприяє комунікації відвідувачів із персоналом музею; заснування у стінах музею Салону мистецтв і Центру музейної педагогіки, у роботі яких використовуються нестандартні й творчі підходи, інтерактивні форми діяльності (ігри-квести, майстер-класи, перформанси, театральні дійства); залучення людей із обмеженими можливостями до культурно-мистецьких надбань та акцентування інклюзії як наскрізного пріоритету розвитку суспільства; активна співпраця із засобами масової інформації, що сприяє популяризації установи серед широких кіл громадськості; здійснення міжнародних і регіональних партнерських проєктів; запровадження маркетингових технологій, що зумовлює збільшення відвідуваності музею, розширення музейної аудиторії. Запровадження інноваційних форм і сучасних технологій у власну діяльність дозволяє музею залишатися в центрі уваги сучасного відвідувача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вінниччина музейна: довідник. Вінниця: Вінницький обласний краєзнавчий музей, 2008. 91 с.

2. Возна Т. П. Музей існує для людини. *Збірка науково-публіцистичних матеріалів* / Вінницький обласний художній музей. Вінниця, 2018. С. 51-53.
3. Офіційний сайт Вінницького обласного художнього музею. URL: <http://artmuz.org.ua/>
4. Романишена О. І. Музей без бар'єрів. *Збірка науково-публіцистичних статей* / Вінницький обласний художній музей. Вінниця, 2019. С. 101-104.
5. Sidletska Tetyana. Cultural Establishments and Art Educational Institutions in Vinnytsia Art and Cultural Environment on the Border of 20th and 21st centuries: collective monograph. *Innovative scientific researches: European development trends and regional aspect*. 3rd ed. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2020. P. 246-267. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2019-32-127-129>
6. Яковець І. О. Художній музей ХХІ століття: монографія. Черкаси: Вид. Вовчок О., 2016. 464 с.

Сідлецька Тетяна Іванівна - кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Sidletska Tetiana I., Candidate of Art Criticism (Ph.D.), assistant professor of Social and Political Sciences Department Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com